

KONWENCJA

dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę,

sporządzona w Hadze dnia 25 października 1980 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 25 października 1980 r. została sporządzona w Hadze Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę w następującym brzmieniu:

Przekład

KONWENCJA

**dotycząca cywilnych aspektów
uprowadzenia dziecka za granicę**

Państwa-sygnatariusze niniejszej konwencji,

głęboko przekonane, że interes dziecka ma podstawowe znaczenie we wszystkich sprawach dotyczących opieki nad nim,

CONVENTION

on the Civil Aspects of International Child Abduction

The States signatory to the present Convention,

Firmly convinced that the interests of children are of paramount importance in matters relating to their custody,

CONVENTION

sur les aspects civils de l'enlèvement international d'enfants

Les Etats signataires de la présente Convention,

Profondément convaincus que l'intérêt de l'enfant est d'une importance primordiale pour toute question relative à sa garde,

pragnąc chronić dziecko na płaszczyźnie międzynarodowej przed szkodliwymi skutkami, wynikającymi z bezprawnego uprowadzenia go lub zatrzymania, i pragnąc ustalić zasady postępowania w celu zagwarantowania niezwłocznego powrotu dziecka do państwa jego stałego pobytu oraz pragnąc zapewnić ochronę prawa do odwiedzin,

postanowiły zawrzeć w tym celu konwencję i zgodziły się na następujące postanowienia:

Rozdział I

Zakres stosowania konwencji

Artykuł 1

Przedmiotem niniejszej konwencji jest:

- a) zapewnienie niezwłocznego powrotu dzieci bezprawnie uprowadzonych lub zatrzymanych w jednym z Umawiających się Państw oraz
- b) zapewnienie poszanowania praw do opieki i odwiedzin określonych przez ustawodawstwo jednego Umawiającego się Państwa w innych Umawiających się Państwach.

Artykuł 2

Umawiające się Państwa podejmą wszelkie stosowne środki dla zapewnienia w granicach ich terytoriów realizacji celów niniejszej konwencji. Dla osiągnięcia tego wykorzystają one dostępne sposoby postępowania w nagłych wypadkach.

Artykuł 3

Uprowadzenie lub zatrzymanie dziecka będzie uznane za bezprawne, jeżeli:

- a) nastąpiło naruszenie prawa do opieki przyznanego określonej osobie, instytucji lub innej organizacji, wykonywanego wspólnie lub indywidualnie, na mocy ustawodawstwa państwa, w którym dziecko miało miejsce stałego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem, oraz

Desiring to protect children internationally from the harmful effects of their wrongful removal or retention and to establish procedures to ensure their prompt return to the State of their habitual residence, as well as to secure protection for rights of access,

Have resolved to conclude a Convention to this effect, and have agreed upon the following provisions:

Chapter I

Scope of the Convention

Article 1

The objects of the present Convention are —

- a) to secure the prompt return of children wrongfully removed to or retained in any Contracting State; and
- b) to ensure that rights of custody and of access under the law of one Contracting State are effectively respected in the other Contracting States.

Article 2

Contracting States shall take all appropriate measures to secure within their territories the implementation of the objects of the Convention. For this purpose they shall use the most expeditious procedures available.

Article 3

The removal or the retention of a child is to be considered wrongful where —

- a) it is in breach of rights of custody attributed to a person, an institution or any other body, either jointly or alone, under the law of the State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention; and

Désirant protéger l'enfant, sur le plan international, contre les effets nuisibles d'un déplacement ou d'un non-retour illicites et établir des procédures en vue de garantir le retour immédiat de l'enfant dans l'Etat de sa résidence habituelle, ainsi que d'assurer la protection du droit de visite,

Ont résolu de conclure une Convention à cet effet, et sont convenus des dispositions suivantes:

Chapitre I

Champ d'application de la Convention

Article 1

La présente Convention a pour objet:

- a) d'assurer le retour immédiat des enfants déplacés ou retenus illicitement dans tout Etat contractant;
- b) de faire respecter effectivement dans les autres Etats contractants le droit de garde et de visite existant dans un Etat contractant.

Article 2

Les Etats contractants prennent toutes mesures appropriées pour assurer, dans les limites de leur territoire, la réalisation des objectifs de la Convention. A cet effet, ils doivent recourir à leurs procédures d'urgence.

Article 3

Le déplacement ou le non-retour d'un enfant est considéré comme illicite:

- a) lorsqu'il a lieu en violation d'un droit de garde, attribué à une personne, une institution ou tout autre organisme, seul ou conjointement, par le droit de l'Etat dans lequel l'enfant avait sa résidence habituelle immédiatement avant son déplacement ou son non-retour; et

b) w chwili uprowadzenia lub zatrzymania prawa te były skutecznie wykonywane wspólnie lub indywidualnie albo byłyby tak wykonywane, gdyby nie nastąpiło uprowadzenie lub zatrzymanie.

Prawo do opieki określone w punkcie a) może wynikać w szczególności z mocy samego prawa, z orzeczenia sądowego lub administracyjnego albo z ugody mającej moc prawną w świetle przepisów ustawodawstwa tego państwa.

Artykuł 4

Konwencję stosuje się do każdego dziecka, które miało miejsce stałego pobytu w Umawiającym się Państwie bezpośrednio przed naruszeniem praw do opieki lub odwiedzin. Konwencja przestaje obowiązywać, kiedy dziecko osiąga wiek 16 lat.

Artykuł 5

W rozumieniu niniejszej konwencji:

- a) „prawo do opieki” obejmuje prawo dotyczące opieki nad osobą dziecka, w szczególności prawo do decydowania o miejscu pobytu dziecka;
- b) „prawo do odwiedzin” obejmuje prawo do zabrania dziecka na czas ograniczony w inne miejsce aniżeli miejsce jego stałego pobytu.

Rozdział II

Organy centralne

Artykuł 6

Każde Umawiające się Państwo wyznaczy organ centralny w celu realizacji obowiązków wynikających dla niego z konwencji.

Państwo federalne, państwo, w którym obowiązuje kilka systemów prawnych, lub państwo posiadające autonomiczne organizmy terytorialne może wyznaczyć więcej niż jeden organ centralny oraz określić zasięg terytorialny każdego z tych organów. Państwo, które uczyni użytek z tego upraw-

b) at the time of removal or retention those rights were actually exercised, either jointly or alone, or would have been so exercised but for the removal or retention.

The rights of custody mentioned in sub-paragraph a above, may arise in particular by operation of law or by reason of a judicial or administrative decision, or by reason of an agreement having legal effect under the law of that State.

Article 4

The Convention shall apply to any child who was habitually resident in a Contracting State immediately before any breach of custody or access rights. The Convention shall cease to apply when the child attains the age of 16 years.

Article 5

For the purposes of this Convention —

- a) 'rights of custody' shall include rights relating to the care of the person of the child and, in particular, the right to determine the child's place of residence;
- b) 'rights of access' shall include the right to take a child for a limited period of time to a place other than the child's habitual residence.

Chapter II

Central Authorities

Article 6

A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties which are imposed by the Convention upon such authorities.

Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial organizations shall be free to appoint more than one Central Authority and to specify the territorial extent of their powers. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall desi-

b) que ce droit était exercé de façon effective seul ou conjointement, au moment du déplacement ou du non-retour, ou l'eût été si de tels événements n'étaient survenus.

Le droit de garde visé en a) peut notamment résulter d'une attribution de plein droit, d'une décision judiciaire ou administrative, ou d'un accord en vigueur selon le droit de cet Etat.

Article 4

La Convention s'applique à tout enfant qui avait sa résidence habituelle dans un Etat contractant immédiatement avant l'atteinte aux droits de garde ou de visite. L'application de la Convention cesse lorsque l'enfant parvient à l'âge de 16 ans.

Article 5

Au sens de la présente Convention:

- a) le «droit de garde» comprend le droit portant sur les soins de la personne de l'enfant, et en particulier celui de décider de son lieu de résidence;
- b) le «droit de visite» comprend le droit d'emmener l'enfant pour une période limitée dans un lieu autre que celui de sa résidence habituelle.

Chapitre II

Autorités Centrales

Article 6

Chaque Etat contractant désigne une Autorité centrale chargée de satisfaire aux obligations qui lui sont imposées par la Convention.

Un Etat fédéral, un Etat dans lequel plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ou un Etat ayant des organisations territoriales autonomes, est libre de désigner plus d'une Autorité centrale et de spécifier l'étendue territoriale des pouvoirs de chacune de ces Autorités. L'Etat qui fait usage de cette

nienia, wyznaczy organ centralny, któremu będą przesyłane wnioski w celu ich przekazania właściwemu organowi centralnemu w tym państwie.

Artykuł 7

Organy centralne powinny ze sobą współdziałać i popierać współpracę między właściwymi władzami w ich odnośnych państwach w celu zapewnienia niezwłocznego powrotu dzieci oraz realizacji innych celów niniejszej konwencji.

W szczególności powinny one bezpośrednio lub przy pomocy jakiegokolwiek pośrednictwa podejmować wszelkie odpowiednie środki w celu:

- a) ustalenia miejsca przebywania dziecka bezprawnie uprowadzonego lub zatrzymanego;
- b) zapobieżenia dalszemu zagrożeniu dla dziecka lub dalszym szkodom dla zainteresowanych stron przez podjęcie lub spowodowanie podjęcia środków tymczasowych;
- c) zapewnienia dobrowolnego wydania dziecka lub doprowadzenia do polubownego rozwiązania sporu;
- d) jeżeli okaże się to potrzebne — wymiany informacji dotyczących sytuacji społecznej dziecka;
- e) przekazywania informacji o charakterze ogólnym dotyczących przepisów ustawodawstwa ich państwa, odnoszących się do stosowania konwencji;
- f) wszczęcia lub ułatwienia wszczęcia postępowania sądowego lub administracyjnego w celu uzyskania powrotu dziecka, a w stosownych wypadkach — ustalenia lub skutecznego wykonywania prawa do odwiedzin;
- g) przyznania lub ułatwienia, w stosownych wypadkach, pomocy sądowej i prawnej, łącznie z udziałem adwokata i doradcy prawnego;
- h) podjęcia niezbędnych działań administracyjnych, jakie mogą być konieczne i pożądane do

gnate the Central Authority to which applications may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.

Article 7

Central Authorities shall co-operate with each other and promote co-operation amongst the competent authorities in their respective State to secure the prompt return of children and to achieve the other objects of this Convention.

In particular, either directly or through any intermediary, they shall take all appropriate measures —

- a) to discover the whereabouts of a child who has been wrongfully removed or retained;
- b) to prevent further harm to the child or prejudice to interested parties by taking or causing to be taken provisional measures;
- c) to secure the voluntary return of the child or to bring about an amicable resolution of the issues;
- d) to exchange, where desirable, information relating to the social background of the child;
- e) to provide information of a general character as to the law of their State in connection with the application of the Convention;
- f) to initiate or facilitate the institution of judicial or administrative proceedings with a view to obtaining the return of the child and, in a proper case, to make arrangements for organizing or securing the effective exercise of rights of access;
- g) where the circumstances so require, to provide or facilitate the provision of legal aid and advice, including the participation of legal counsel and advisers;
- h) to provide such administrative arrangements as may be necessary and appropriate to se-

faculté désigne l'Autorité centrale à laquelle les demandes peuvent être adressées en vue de leur transmission à l'Autorité centrale compétente au sein de cet Etat.

Article 7

Les Autorités centrales doivent coopérer entre elles et promouvoir une collaboration entre les autorités compétentes dans leurs Etats respectifs, pour assurer le retour immédiat des enfants et réaliser les autres objectifs de la présente Convention.

En particulier, soit directement, soit avec le concours de tout intermédiaire, elles doivent prendre toutes les mesures appropriées:

- a) pour localiser un enfant déplacé ou retenu illicitement;
- b) pour prévenir de nouveaux dangers pour l'enfant ou des préjudices pour les parties concernées, en prenant ou faisant prendre des mesures provisoires;
- c) pour assurer la remise volontaire de l'enfant ou faciliter une solution amiable;
- d) pour échanger, si cela s'avère utile, des informations relatives à la situation sociale de l'enfant;
- e) pour fournir des informations générales concernant le droit de leur Etat relatives à l'application de la Convention;
- f) pour introduire ou favoriser l'ouverture d'une procédure judiciaire ou administrative, afin d'obtenir le retour de l'enfant et, le cas échéant, de permettre l'organisation ou l'exercice effectif du droit de visite;
- g) pour accorder ou faciliter, le cas échéant, l'obtention de l'assistance judiciaire et juridique, y compris la participation d'un avocat;
- h) pour assurer, sur le plan administratif, si nécessaire et opportun, le retour sans danger

zapewnienia bezpiecznego powrotu dziecka;

- i) wzajemnego informowania się na temat funkcjonowania konwencji oraz, tak dalece jak to jest możliwe, usuwania wszelkich przeszkód powstałych przy jej stosowaniu.

cure the safe return of the child;

- i) to keep each other informed with respect to the operation of this Convention and, as far as possible, to eliminate any obstacles to its application.

de l'enfant;

- i) pour se tenir mutuellement informées sur le fonctionnement de la Convention et, autant que possible, lever les obstacles éventuellement rencontrés lors de son application.

Rozdział III

Powrót dziecka

Artykuł 8

Jakakolwiek osoba, instytucja lub inna organizacja utrzymująca, że dziecko zostało uprowadzone lub zatrzymane z naruszeniem prawa do opieki, może zwrócić się bądź do organu centralnego miejsca stałego pobytu dziecka, bądź organu centralnego każdego innego Umawiającego się Państwa o pomoc w zapewnieniu powrotu dziecka.

Wniosek powinien zawierać:

- a) informacje dotyczące tożsamości wnioskodawcy, dziecka oraz osoby, co do której istnieje domniemanie, że uprowadziła lub zatrzymała dziecko;
- b) datę urodzenia dziecka, jeśli jest to możliwe do ustalenia;
- c) podstawy, na które powołuje się wnioskodawca, żądając powrotu dziecka;
- d) wszelkie dostępne informacje dotyczące miejsca przebywania dziecka oraz tożsamości osoby, co do której istnieje domniemanie, że dziecko z nią przebywa.

Do wniosku można dołączyć lub uzupełnić go o:

- e) uwierzytelnione odpisy jakiegokolwiek orzeczenia lub ugody, przydatne dla sprawy;
- f) zaświadczenie lub poświadczony oświadczenie pochodzące od organu centralnego lub innej właściwej władzy państwa stałego pobytu dziecka lub osoby kompetentnej, dotyczące przepisów ustawodawstwa tego państwa w tym zakresie;
- g) wszelkie inne przydatne dokumenty.

Chapter III

Return of children

Article 8

Any person, institution or other body claiming that a child has been removed or retained in breach of custody rights may apply either to the Central Authority of the child's habitual residence or to the Central Authority of any other Contracting State for assistance in securing the return of the child.

The application shall contain —

- a) information concerning the identity of the applicant, of the child and of the person alleged to have removed or retained the child;
- b) where available, the date of birth of the child;
- c) the grounds on which the applicant's claim for return of the child is based;
- d) all available information relating to the whereabouts of the child and the identity of the person with whom the child is presumed to be.

The application may be accompanied or supplemented by —

- e) an authenticated copy of any relevant decision or agreement;
- f) a certificate or an affidavit emanating from a Central Authority, or other competent authority of the State of the child's habitual residence, or from a qualified person, concerning the relevant law of that State;
- g) any other relevant document.

Chapitre III

Retour de l'enfant

Article 8

La personne, l'institution ou l'organisme qui prétend qu'un enfant a été déplacé ou retenu en violation d'un droit de garde peut saisir soit l'Autorité centrale de la résidence habituelle de l'enfant, soit celle de tout autre Etat contractant, pour que celles-ci prêtent leur assistance en vue d'assurer le retour de l'enfant.

La demande doit contenir:

- a) des informations portant sur l'identité du demandeur, de l'enfant et de la personne dont il est allégué qu'elle a emmené ou retenu l'enfant;
- b) la date de naissance de l'enfant, s'il est possible de se la procurer;
- c) les motifs sur lesquels se base le demandeur pour réclamer le retour de l'enfant;
- d) toutes informations disponibles concernant la localisation de l'enfant et l'identité de la personne avec laquelle l'enfant est présumé se trouver.

La demande peut être accompagnée ou complétée par:

- e) une copie authentifiée de toute décision ou de tout accord utiles;
- f) une attestation ou une déclaration avec affirmation émanant de l'Autorité centrale, ou d'une autre autorité compétente de l'Etat de la résidence habituelle, ou d'une personne qualifiée, concernant le droit de l'Etat en la matière;
- g) tout autre document utile.

Artykuł 9

Jeżeli organ centralny, który otrzymał wniosek określony w artykule 8, ma podstawy, by sądzić, że dziecko przebywa w innym Umawiającym się Państwie, przekazuje bezpośrednio i niezwłocznie ten wniosek do organu centralnego tego Umawiającego się Państwa, informując o tym wzywający organ centralny lub, w stosownych wypadkach, wnioskodawcę.

Artykuł 10

Organ centralny państwa, w którym znajduje się dziecko, podejmuje lub powoduje podjęcie wszelkich stosownych środków w celu zapewnienia jego dobrowolnego wydania.

Artykuł 11

Władze sądowe lub administracyjne każdego Umawiającego się Państwa powinny podejmować niezwłoczne działania w celu powrotu dziecka. Jeżeli dana władza sądowa lub administracyjna nie podejmie decyzji w ciągu sześciu tygodni od daty wplynięcia wniosku, wnioskodawca lub organ centralny państwa wezwanego, z własnej inicjatywy lub na wniosek organu centralnego państwa wzywającego, może żądać przedstawienia powodów zwłoki. Jeżeli organ centralny państwa wezwanego otrzyma odpowiedź, organ ten przekazuje ją organowi centralnemu państwa wzywającego lub, w stosownych wypadkach, wnioskodawcy.

Artykuł 12

Jeżeli dziecko zostało bezprawnie uprowadzone lub zatrzymane w rozumieniu artykułu 3, a w chwili wplynięcia wniosku do władzy sądowej lub administracyjnej Umawiającego się Państwa, w którym znajduje się dziecko, upłynął okres krótszy niż jeden rok od dnia uprowadzenia lub zatrzymania, zainteresowana władza zarządza niezwłoczne wydanie dziecka.

Władza sądowa lub administracyjna powinna również zarzą-

Article 9

If the Central Authority which receives an application referred to in Article 8 has reason to believe that the child is in another Contracting State, it shall directly and without delay transmit the application to the Central Authority of that Contracting State and inform the requesting Central Authority, or the applicant, as the case may be.

Article 10

The Central Authority of the State where the child is shall take or cause to be taken all appropriate measures in order to obtain the voluntary return of the child.

Article 11

The judicial or administrative authorities of Contracting States shall act expeditiously in proceedings for the return of children. If the judicial or administrative authority concerned has not reached a decision within six weeks from the date of commencement of the proceedings, the applicant or the Central Authority of the requested State, on its own initiative or if asked by the Central Authority of the requesting State, shall have the right to request a statement of the reasons for the delay. If a reply is received by the Central Authority of the requested State, that Authority shall transmit the reply to the Central Authority of the requesting State, or to the applicant, as the case may be.

Article 12

Where a child has been wrongfully removed or retained in terms of Article 3 and, at the date of the commencement of the proceedings before the judicial or administrative authority of the Contracting State where the child is, a period of less than one year has elapsed from the date of the wrongful removal or retention, the authority concerned shall order the return of the child forthwith.

The judicial or administrative authority, even where the proce-

Article 9

Quand l'Autorité centrale qui est saisie d'une demande en vertu de l'article 8 a des raisons de penser que l'enfant se trouve dans un autre Etat contractant, elle transmet la demande directement et sans délai à l'Autorité centrale de cet Etat contractant et en informe l'Autorité centrale requérante ou, le cas échéant, le demandeur.

Article 10

L'Autorité centrale de l'Etat où se trouve l'enfant prendra ou fera prendre toute mesure propre à assurer sa remise volontaire.

Article 11

Les autorités judiciaires ou administratives de tout Etat contractant doivent procéder d'urgence en vue du retour de l'enfant. Lorsque l'autorité judiciaire ou administrative saisie n'a pas statué dans un délai de six semaines à partir de sa saisine, le demandeur ou l'Autorité centrale de l'Etat requis, de sa propre initiative ou sur requête de l'Autorité centrale de l'Etat requérant, peut demander une déclaration sur les raisons de ce retard. Si la réponse est reçue par l'Autorité centrale de l'Etat requis, cette Autorité doit la transmettre à l'Autorité centrale de l'Etat requérant ou, le cas échéant, au demandeur.

Article 12

Lorsqu'un enfant a été déplacé ou retenu illicitement au sens de l'article 3 et qu'une période de moins d'un an s'est écoulée à partir du déplacement ou du non-retour au moment de l'introduction de la demande devant l'autorité judiciaire ou administrative de l'Etat contractant où se trouve l'enfant, l'autorité saisie ordonne son retour immédiat.

L'autorité judiciaire ou administrative, même saisie après l'expri-

dzieć wydanie dziecka, nawet po upływie jednego roku, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, chyba że zostało ustalone, że dziecko przystosowało się już do swego nowego środowiska.

Jeżeli władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego ma podstawy, by sądzić, że dziecko zostało zabrane do innego państwa, może ona zawiesić działanie lub oddalić wnioski o wydanie dziecka.

Artykuł 13

Bez względu na postanowienia artykułu poprzedzającego władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego nie jest obowiązana zarządzić wydanie dziecka, jeżeli osoba, instytucja lub organizacja sprzeciwiająca się wydaniu dziecka wykaże, że:

- a) osoba, instytucja lub organizacja opiekująca się dzieckiem faktycznie nie wykonywała prawa do opieki w czasie uprowadzenia lub zatrzymania albo zgodziła się lub później wyraziła zgodę na uprowadzenie lub zatrzymanie; lub
- b) istnieje poważne ryzyko, że powrót dziecka naraziłby je na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w niekorzystnej sytuacji.

Władza sądowa lub administracyjna może również odmówić zarządzenia powrotu dziecka, jeżeli stwierdzi, że dziecko sprzeciwia się powrotowi oraz że osiągnęło ono wiek i stopień dojrzałości, przy którym właściwe jest uwzględnienie jego opinii.

Przy ocenie okoliczności określonych w niniejszym artykule władza sądowa lub administracyjna powinna brać pod uwagę informacje dotyczące sytuacji społecznej dziecka, dostarczone przez organ centralny lub inną właściwą władzę państwa miejsca stałego pobytu dziecka.

Artykuł 14

Dla stwierdzenia, że miało miejsce bezprawne uprowadzenie

edings have been commenced after the expiration of the period of one year referred to in the preceding paragraph, shall also order the return of the child, unless it is demonstrated that the child is now settled in its new environment.

Where the judicial or administrative authority in the requested State has reason to believe that the child has been taken to another State, it may stay the proceedings or dismiss the application for the return of the child.

Article 13

Notwithstanding the provisions of the preceding Article, the judicial or administrative authority of the requested State is not bound to order the return of the child if the person, institution or other body which opposes its return establishes that —

- a) the person, institution or other body having the care of the person of the child was not actually exercising the custody rights at the time of removal or retention, or had consented to or subsequently acquiesced in the removal or retention; or
- b) there is a grave risk that his or her return would expose the child to physical or psychological harm or otherwise place the child in an intolerable situation.

The judicial or administrative authority may also refuse to order the return of the child if it finds that the child objects to being returned and has attained an age and degree of maturity at which it is appropriate to take account of its views.

In considering the circumstances referred to in this Article, the judicial and administrative authorities shall take into account the information relating to the social background of the child provided by the Central Authority or other competent authority of the child's habitual residence.

Article 14

In ascertaining whether there has been a wrongful removal or

ration de la période d'un an prévue à l'alinéa précédent, doit aussi ordonner le retour de l'enfant, à moins qu'il ne soit établi que l'enfant s'est intégré dans son nouveau milieu.

Lorsque l'autorité judiciaire ou administrative de l'Etat requis a des raisons de croire que l'enfant a été emmené dans un autre Etat, elle peut suspendre la procédure ou rejeter la demande de retour de l'enfant.

Article 13

Nonobstant les dispositions de l'article précédent, l'autorité judiciaire ou administrative de l'Etat requis n'est pas tenue d'ordonner le retour de l'enfant, lorsque la personne, l'institution ou l'organisme qui s'oppose à son retour établit:

- a) que la personne, l'institution ou l'organisme qui avait le soin de la personne de l'enfant n'exerçait pas effectivement le droit de garde à l'époque du déplacement ou du non-retour, ou avait consenti ou a acquiescé postérieurement à ce déplacement ou à ce non-retour; ou
- b) qu'il existe un risque grave que le retour de l'enfant ne l'expose à un danger physique ou psychique, ou de toute autre manière ne le place dans une situation intolérable.

L'autorité judiciaire ou administrative peut aussi refuser d'ordonner le retour de l'enfant si elle constate que celui-ci s'oppose à son retour et qu'il a atteint un âge et une maturité où il se révèle approprié de tenir compte de cette opinion.

Dans l'appréciation des circonstances visées dans cet article, les autorités judiciaires ou administratives doivent tenir compte des informations fournies par l'Autorité centrale ou toute autre autorité compétente de l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant sur sa situation sociale.

Article 14

Pour déterminer l'existence d'un déplacement ou d'un non-re-

lub zatrzymanie w rozumieniu artykułu 3, władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego może brać bezpośrednio pod uwagę przepisy ustawodawstwa i orzeczenia sądowe lub administracyjne, formalnie uznane lub nie uznane w państwie miejsca stałego pobytu dziecka, bez uciekania się do szczególnych trybów postępowania dla stwierdzenia właściwości tego ustawodawstwa lub dla uznania zagranicznych orzeczeń, które w innym wypadku miałyby zastosowanie.

Artykuł 15

Władze sądowe lub administracyjne Umawiającego się Państwa mogą, przed zarządzeniem powrotu dziecka, żądać przedłożenia przez wnioskodawcę orzeczenia lub oświadczenia pochodzącego od władz państwa miejsca stałego pobytu dziecka, stwierdzającego, że uprowadzenie lub zatrzymanie było bezprawne w rozumieniu artykułu 3 konwencji, jeżeli takie orzeczenie lub oświadczenie może być uzyskane w tym państwie. Organy centralne Umawiających się Państw udzielą wnioskodawcy wszelkiej możliwej pomocy w uzyskaniu takiego orzeczenia lub oświadczenia.

Artykuł 16

Po otrzymaniu zawiadomienia o bezprawnym uprowadzeniu lub zatrzymaniu dziecka w rozumieniu artykułu 3 władze sądowe lub administracyjne Umawiającego się Państwa, do którego dziecko zostało uprowadzone lub w którym zostało zatrzymane, nie będą mogły decydować merytorycznie o prawie do opieki, dopóki nie zostanie ustalone, że wymogi określone przez niniejszą konwencję co do zwrotu dziecka nie zostały spełnione lub jeżeli w stosownym czasie po tym zawiadomieniu nie wpłynął wniosek sporządzony na podstawie niniejszej konwencji.

Artykuł 17

Okoliczność, że orzeczenie dotyczące opieki zostało wydane lub że może być uznane w państwie wezwanym, nie może sama w sobie uzasadniać odmowy zwrotu

retention within the meaning of Article 3, the judicial or administrative authorities of the requested State may take notice directly of the law of, and of judicial or administrative decisions, formally recognized or not in the State of the habitual residence of the child, without recourse to the specific procedures, for the proof of that law or for the recognition of foreign decisions which would otherwise be applicable.

Article 15

The judicial or administrative authorities of a Contracting State may, prior to the making of an order for the return of the child, request that the applicant obtain from the authorities of the State of the habitual residence of the child a decision or other determination that the removal or retention was wrongful within the meaning of Article 3 of the Convention, where such a decision or determination may be obtained in that State. The Central Authorities of the Contracting States shall so far as practicable assist applicants to obtain such a decision or determination.

Article 16

After receiving notice of a wrongful removal or retention of a child in the sense of Article 3, the judicial or administrative authorities of the Contracting State to which the child has been removed or in which it has been retained shall not decide on the merits of rights of custody until it has been determined that the child is not to be returned under this Convention or unless an application under this Convention is not lodged within a reasonable time following receipt of the notice.

Article 17

The sole fact that a decision relating to custody has been given in or is entitled to recognition in the requested State shall not be a ground for refusing to return a child

tour illicite au sens de l'article 3, l'autorité judiciaire ou administrative de l'Etat requis peut tenir compte directement du droit et des décisions judiciaires ou administratives reconnues formellement ou non dans l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant, sans avoir recours aux procédures spécifiques sur la preuve de ce droit ou pour la reconnaissance des décisions étrangères qui seraient autrement applicables.

Article 15

Les autorités judiciaires ou administratives d'un Etat contractant peuvent, avant d'ordonner le retour de l'enfant, demander la production par le demandeur d'une décision ou d'une attestation émanant des autorités de l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant constatant que le déplacement ou le non-retour était illicite au sens de l'article 3 de la Convention, dans la mesure où cette décision ou cette attestation peut être obtenue dans cet Etat. Les Autorités centrales des Etats contractants assistent dans la mesure du possible le demandeur pour obtenir une telle décision ou attestation.

Article 16

Après avoir été informées du déplacement illicite d'un enfant ou de son non-retour dans le cadre de l'article 3, les autorités judiciaires ou administratives de l'Etat contractant où l'enfant a été déplacé ou retenu ne pourront statuer sur le fond du droit de garde jusqu'à ce qu'il soit établi que les conditions de la présente Convention pour un retour de l'enfant ne sont pas réunies, ou jusqu'à ce qu'une période raisonnable ne se soit écoulée sans qu'une demande en application de la Convention n'ait été faite.

Article 17

Le seul fait qu'une décision relative à la garde ait été rendue ou soit susceptible d'être reconnue dans l'Etat requis ne peut justifier le refus de renvoyer l'enfant dans

dziecka na mocy niniejszej konwencji, jednakże władze sądowe lub administracyjne państwa wezwanego mogą wziąć pod uwagę, przy stosowaniu niniejszej konwencji, przyczyny wydania takiego orzeczenia.

Artykuł 18

Postanowienia niniejszego rozdziału nie ograniczają uprawnienia władzy sądowej lub administracyjnej do zarządzenia zwrotu dziecka w każdym czasie.

Artykuł 19

Orzeczenie dotyczące zwrotu dziecka, wydane zgodnie z niniejszą konwencją, nie narusza istoty prawa do opieki.

Artykuł 20

Można odmówić zwrotu dziecka zgodnie z postanowieniami artykułu 12, jeżeli zwrot nie byłby dopuszczony w świetle podstawowych zasad państwa wezwanego, dotyczących ochrony praw człowieka i podstawowych wolności.

Rozdział IV

Prawo do odwiedzin

Artykuł 21

Wniosek o zorganizowanie lub ochronę skutecznego wykonywania prawa do odwiedzin może być skierowany do organu centralnego Umawiającego się Państwa w ten sam sposób, jak wniosek o zwrot dziecka.

Organy centralne związane są obowiązkiem współpracy, określonym w artykule 7, w celu zapewnienia spokojnego korzystania z prawa do odwiedzin i spełnienia wszelkich warunków związanych z korzystaniem z tego prawa, jak również obowiązkiem podjęcia wszelkich możliwych działań dla usunięcia przeszkód w wykonywaniu tego prawa.

Organy centralne mogą bądź bezpośrednio lub przez pośrednika wszczynać lub popierać postępo-

under this Convention, but the judicial or administrative authorities of the requested State may take account of the reasons for that decision in applying this Convention.

Article 18

The provisions of this Chapter do not limit the power of a judicial or administrative authority to order the return of the child at any time.

Article 19

A decision under this Convention concerning the return of the child shall not be taken to be a determination on the merits of any custody issue.

Article 20

The return of the child under the provisions of Article 12 may be refused if this would not be permitted by the fundamental principles of the requested State relating to the protection of human rights and fundamental freedoms.

Chapter IV

Rights of access

Article 21

An application to make arrangements for organizing or securing the effective exercise of rights of access may be presented to the Central Authorities of the Contracting States in the same way as an application for the return of a child.

The Central Authorities are bound by the obligations of co-operation which are set forth in Article 7 to promote the peaceful enjoyment of access rights and the fulfilment of any conditions to which the exercise of those rights may be subject. The Central Authorities shall take steps to remove, as far as possible, all obstacles to the exercise of such rights.

The Central Authorities, either directly or through intermediaries, may initiate or assist in the institu-

le cadre de cette Convention, mais les autorités judiciaires ou administratives de l'Etat requis peuvent prendre en considération les motifs de cette décision qui rentre- raient dans le cadre de l'applica- tion de la Convention.

Article 18

Les dispositions de ce chapitre ne limitent pas le pouvoir de l'autorité judiciaire ou administrative d'ordonner le retour de l'enfant à tout moment.

Article 19

Une décision sur le retour de l'enfant rendue dans le cadre de la Convention n'affecte pas le fond du droit de garde.

Article 20

Le retour de l'enfant conformément aux dispositions de l'article 12 peut être refusé quand il ne serait pas permis par les principes fondamentaux de l'Etat requis sur la sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

Chapitre IV

Droit de visite

Article 21

Une demande visant l'organi- sation ou la protection de l'exerci- ce effectif d'un droit de visite peut être adressée à l'Autorité centrale d'un Etat contractant selon les mêmes modalités qu'une deman- de visant au retour de l'enfant.

Les Autorités centrales sont liées par les obligations de coopération visées à l'article 7 pour assurer l'exercice paisible du droit de visite et l'accomplisse- ment de toute condition à laquelle l'exercice de ce droit serait soumis, et pour que soient levés, dans toute la mesure du possible, les obsta- cles de nature à s'y opposer.

Les Autorités centrales, soit directement, soit par des in- termédiaires, peuvent entamer ou

wanie prawne mające na celu organizowanie lub ochronę prawa do odwiedzin oraz warunków, od których może zależeć korzystanie z tego prawa.

Rozdział V

Postanowienia ogólne

Artykuł 22

Nie można wymagać, niezależnie od tytułu, składania jakiegokolwiek kaucji lub jakiegokolwiek depozytu na poczet zabezpieczenia kosztów i opłat związanych z postępowaniem sądowym lub administracyjnym, określonym w niniejszej konwencji.

Artykuł 23

Nie wymaga się żadnej legalizacji ani innej podobnej formalności w ramach niniejszej konwencji.

Artykuł 24

Wszelkie wnioski, pisma lub inne dokumenty będą przekazywane organowi centralnemu państwa wezwanego w języku oryginalnym, wraz z tłumaczeniem na język urzędowy lub jeden z języków urzędowych tego państwa, albo — jeżeli jest to trudne do wykonania — wraz z tłumaczeniem na język francuski lub angielski.

Jednak Umawiające się Państwo może, składając zastrzeżenie określone w artykule 42, sprzeciwić się użyciu języka francuskiego lub angielskiego, ale nie obu tych języków, we wszelkich wnioskach, pismach lub innych dokumentach kierowanych do jego organu centralnego.

Artykuł 25

Obywatele Umawiającego się Państwa oraz osoby, które stale przebywają w tym państwie, będą mieli prawo — w sprawach, które wiążą się ze stosowaniem niniejszej konwencji — do pomocy sądowej i prawnej w każdym innym Umawiającym się Państwie na tych samych warunkach, jak obywatele danego państwa oraz osoby stale tam przebywające.

tion of proceedings with a view to organizing or protecting these rights and securing respect for the conditions to which the exercise of these rights may be subject.

Chapter V

General provisions

Article 22

No security, bond or deposit, however described, shall be required to guarantee the payment of costs and expenses in the judicial or administrative proceedings falling within the scope of this Convention.

Article 23

No legalization or similar formality may be required in the context of this Convention.

Article 24

Any application, communication or other document sent to the Central Authority of the requested State shall be in the original language, and shall be accompanied by a translation into the official language or one of the official languages of the requested State or, where that is not feasible, a translation into French or English.

However, a Contracting State may, be making a reservation in accordance with Article 42, object to the use of either French or English, but not both, in any application, communication or other document sent to its Central Authority.

Article 25

Nationals of the Contracting States and persons who are habitually resident within those States shall be entitled in matters concerned with the application of this Convention to legal aid and advice in any other Contracting State on the same conditions, as if they themselves were nationals of and habitually resident in that State.

favoriser une procédure légale en vue d'organiser ou de protéger le droit de visite et les conditions auxquelles l'exercice de ce droit pourrait être soumis.

Chapitre V

Dispositions Générales

Article 22

Aucune caution ni aucun dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, ne peut être imposé pour garantir le paiement des frais et dépens dans le contexte des procédures judiciaires ou administratives visées par la Convention.

Article 23

Aucune légalisation ni formalité similaire ne sera requise dans le contexte de la Convention.

Article 24

Toute demande, communication ou autre document sont envoyés dans leur langue originale à l'Autorité centrale de l'Etat requis et accompagnés d'une traduction dans la langue officielle ou l'une des langues officielles de cet Etat ou, lorsque cette traduction est difficilement réalisable, d'une traduction en français ou en anglais.

Toutefois, un Etat contractant pourra, en faisant la réserve prévue à l'article 42, s'opposer à l'utilisation soit du français, soit de l'anglais, dans toute demande, communication ou autre document adressé à son Autorité centrale.

Article 25

Les ressortissants d'un Etat contractant et les personnes qui résident habituellement dans cet Etat auront droit, pour tout ce qui concerne l'application de la Convention, à l'assistance judiciaire et juridique dans tout autre Etat contractant, dans les mêmes conditions que s'ils étaient eux-mêmes ressortissants de cet autre Etat et y résidaient habituellement.

Artykuł 26

Każdy organ centralny ponosi własne koszty związane ze stosowaniem niniejszej konwencji.

Organ centralny i inne służby publiczne Umawiających się Państw nie będą żądały żadnych opłat w związku z wnioskami złożonymi w wyniku stosowania konwencji. W szczególności nie będą mogły żądać od wnioskodawcy zwrotu kosztów i wydatków związanych z postępowaniem sądowym lub kosztów związanych z ewentualnym udziałem adwokata lub doradcy prawnego. Jednakże mogą one żądać pokrycia wydatków, które zostały lub będą poniesione w wyniku działań podjętych dla powrotu dziecka.

Umawiające się Państwo może jednak, składając zastrzeżenie określone w artykule 42, oświadczyć, że jest zobowiązane do ponoszenia kosztów określonych w ustępie poprzedzającym, związanych z udziałem adwokata lub doradcy prawnego, albo kosztów sądowych tylko w takim zakresie, w jakim koszty te mogą być pokryte przez jego system pomocy sądowej i prawnej.

Zarządzając zwrot dziecka lub rozstrzygając w przedmiocie prawa do odwiedzin, zgodnie z niniejszą konwencją, władza sądowa lub administracyjna może, w stosownych wypadkach, nałożyć na osobę, która uprowadziła lub zatrzymała dziecko albo która przeszkodziła w wykonaniu prawa do odwiedzin, obowiązek pokrycia wszelkich niezbędnych wydatków, poniesionych przez wnioskodawcę lub w jego imieniu, w szczególności kosztów podróży, kosztów związanych z zastępstwem sądowym i powrotem dziecka oraz wszelkich kosztów i wydatków poczynionych w celu ustalenia miejsca przebywania dziecka.

Artykuł 27

Jeżeli jest oczywiste, że warunki określone przez niniejszą konwencję nie zostały spełnione lub wniosek nie jest wystarczająco umotywowany, organ centralny nie jest zobowiązany do przyjęcia

Article 26

Each Central Authority shall bear its own costs in applying this Convention.

Central Authorities and other public services of Contracting States shall not impose any charges in relation to applications submitted under this Convention. In particular, they may not require any payment from the applicant towards the costs and expenses of the proceedings or, where applicable, those arising from the participation of legal counsel or advisers. However, they may require the payment of the expenses incurred or to be incurred in implementing the return of the child.

However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 42, declare that it shall not be bound to assume any costs referred to in the preceding paragraph resulting from the participation of legal counsel or advisers or from court proceedings, except insofar as those costs may be covered by its system of legal aid and advice.

Upon ordering the return of a child or issuing an order concerning rights of access under this Convention, the judicial or administrative authorities may, where appropriate, direct the person who removed or retained the child, or who prevented the exercise of rights of access, to pay necessary expenses incurred by or on behalf of the applicant, including travel expenses, any costs incurred or payments made for locating the child, the costs of legal representation of the applicant, and those of returning the child.

Article 27

When it is manifest that the requirements of this Convention are not fulfilled or that the application is otherwise not well founded, a Central Authority is not bound to accept the application. In that case,

Article 26

Chaque Autorité centrale supportera ses propres frais en appliquant la Convention.

L'Autorité centrale et les autres services publics des Etats contractants n'imposeront aucun frais en relation avec les demandes introduites en application de la Convention. Notamment, ils ne peuvent réclamer du demandeur le paiement des frais et dépens du procès ou, éventuellement, des frais entraînés par la participation d'un avocat. Cependant, ils peuvent demander le paiement des dépenses causées ou qui seraient causées par les opérations liées au retour de l'enfant.

Toutefois, un Etat contractant pourra, en faisant la réserve prévue à l'article 42, déclarer qu'il n'est tenu au paiement des frais visés à l'alinéa précédent, liés à la participation d'un avocat ou d'un conseiller juridique, ou aux frais de justice, que dans la mesure où ces coûts peuvent être couverts par son système d'assistance judiciaire et juridique.

En ordonnant le retour de l'enfant ou en statuant sur le droit de visite dans le cadre de la Convention, l'autorité judiciaire ou administrative peut, le cas échéant, mettre à la charge de la personne qui a déplacé ou qui a retenu l'enfant, ou qui a empêché l'exercice du droit de visite, le paiement de tous frais nécessaires engagés par le demandeur ou en son nom, notamment des frais de voyage, des frais de représentation judiciaire du demandeur et de retour de l'enfant, ainsi que de tous les coûts et dépenses faits pour localiser l'enfant.

Article 27

Lorsqu'il est manifeste que les conditions requises par la Convention ne sont pas remplies ou que la demande n'est pas fondée, une Autorité centrale n'est pas tenue d'accepter une telle demande. En

takiego wniosku. W takim wypadku zawiadamia on niezwłocznie wnioskodawcę o przyczynach nieprzyjęcia lub, w stosownych wypadkach, organ centralny, który przekazał mu wniosek.

Artykuł 28

Organ centralny może żądać, by do wniosku było załączone pisemne upoważnienie umożliwiające działanie w imieniu wnioskodawcy lub by został wyznaczony przedstawiciel uprawniony do działania w imieniu wnioskodawcy.

Artykuł 29

Konwencja nie wyłącza uprawnień osoby, instytucji lub organizacji twierdzącej, iż nastąpiło naruszenie prawa do opieki lub prawa do odwiedzin w rozumieniu artykułów 3 lub 21, do zwracania się bezpośrednio do władz sądowych lub administracyjnych Umawiającego się Państwa, w wyniku stosowania lub niestosowania postanowień niniejszej konwencji.

Artykuł 30

Każdy wniosek przedłożony organowi centralnemu lub bezpośrednio władzom sądowym lub administracyjnym Umawiającego się Państwa w wyniku zastosowania postanowień niniejszej konwencji, jak również wszelkie dokumenty lub informacje do niego dołączone lub przekazane przez organ centralny będą przyjmowane przez sądy lub organy administracyjne Umawiających się Państw.

Artykuł 31

W stosunku do państwa, w którym w zakresie opieki nad dziećmi obowiązują dwa lub więcej systemy prawne mające zastosowanie w różnych częściach jego terytorium:

- a) wszelkie odniesienie do stałego pobytu w tym państwie dotyczy stałego pobytu na części terytorium tego państwa;
- b) wszelkie odniesienie do prawa państwa stałego pobytu należy rozumieć jako odnoszące się do prawa tej części terytorium

the Central Authority shall forthwith inform the applicant or the Central Authority through which the application was submitted, as the case may be, of its reasons.

Article 28

A Central Authority may require that the application be accompanied by a written authorization empowering it to act on behalf of the applicant, or to designate a representative so to act.

Article 29

This Convention shall not preclude any person, institution or body who claims that there has been a breach of custody or access rights within the meaning of Article 3 or 21 from applying directly to the judicial or administrative authorities of a Contracting State, whether or not under the provisions of this Convention.

Article 30

Any application submitted to the Central Authorities or directly to the judicial or administrative authorities of a Contracting State in accordance with the terms of this Convention, together with documents and any other information appended thereto or provided by a Central Authority, shall be admissible in the courts or administrative authorities of the Contracting States.

Article 31

In relation to a State which in matters of custody of children has two or more systems of law applicable in different territorial units —

- a) any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring to habitual residence in a territorial unit of that State;
- b) any reference to the law of the State of habitual residence shall be construed as referring to the law of the territorial unit

ce cas elle informe immédiatement de ses motifs le demandeur ou, le cas échéant, l'Autorité centrale qui lui a transmis la demande.

Article 28

Une Autorité centrale peut exiger que la demande soit accompagnée d'une autorisation par écrit lui donnant le pouvoir d'agir pour le compte du demandeur, ou de désigner un représentant habilité à agir en son nom.

Article 29

La Convention ne fait pas obstacle à la faculté pour la personne, l'institution ou l'organisme qui prétend qu'il y a eu une violation du droit de garde ou de visite au sens des articles 3 ou 21 de s'adresser directement aux autorités judiciaires ou administratives des Etat contractants, par application ou non des dispositions de la Convention.

Article 30

Toute demande, soumise à l'Autorité centrale ou directement aux autorités judiciaires ou administratives d'un Etat contractant par application de la Convention, ainsi que tout document ou information qui y serait annexé ou fourni par une Autorité centrale, seront recevables devant les tribunaux ou les autorités administratives des Etats contractants.

Article 31

Au regard d'un Etat qui connaît en matière de garde des enfants deux ou plusieurs systèmes de droit applicables dans des unités territoriales différentes:

- a) toute référence à la résidence habituelle dans cet Etat vise la résidence habituelle dans une unité territoriale de cet Etat;
- b) toute référence à la loi de l'Etat de la résidence habituelle vise la loi de l'unité territoriale dans laquelle l'enfant a sa résiden-

tego państwa, w której dziecko ma miejsce stałego pobytu.

Artykuł 32

W stosunku do państwa, w którym w zakresie opieki nad dziećmi obowiązują dwa lub więcej systemy prawne mające zastosowanie do różnych kategorii osób, wszelkie odniesienie do prawa tego państwa należy rozumieć jako odnoszące się do systemu prawnego wskazanego przez prawo tego państwa.

Artykuł 33

Państwo, w którym poszczególne części terytorium posiadają własne uregulowania prawne w zakresie opieki nad dziećmi, nie będzie obowiązane do stosowania konwencji, jeżeli państwo, w którym obowiązuje jednolity system prawny, nie byłoby obowiązane do jej stosowania.

Artykuł 34

W sprawach, do których niniejsza konwencja ma zastosowanie, posiada ona pierwszeństwo przed *Konwencją z dnia 5 października 1961 r. o właściwości organów i prawie właściwym w zakresie ochrony małoletnich* w stosunkach między państwami, które są stronami obu konwencji. Ponadto niniejsza konwencja nie stoi na przeszkodzie powoływaniu się na inne postanowienia międzynarodowe wiążące państwo wzywające i państwo wezwane lub na prawo państwa wezwanego dla uzyskania zwrotu dziecka, które zostało bezprawnie uprowadzone lub zatrzymane, albo dla ustalenia prawa do odwiedzin.

Artykuł 35

Konwencję stosuje się w stosunkach między Umawiającymi się Państwami wyłącznie w przypadkach bezprawnych uprowadzeń lub zatrzymań, które miały miejsce po jej wejściu w życie w tych państwach.

Jeżeli zostało złożone oświadczenie zgodnie z artykułem 39 lub 40, odniesienie do Umawiającego się Państwa w ustępie poprzedza-

in that State where the child habitually resides.

Article 32

In relation to a State which in matters of custody of children has two or more systems of law applicable to different categories of persons, any reference to the law of that State shall be construed as referring to the legal system specified by the law of that State.

Article 33

A State within which different territorial units have their own rules of law in respect of custody of children shall not be bound to apply this Convention where a State with a unified system of law would not be bound to do so.

Article 34

This Convention shall take priority in matters within its scope over the *Convention of 5 October 1961 concerning the powers of authorities and the law applicable in respect of the protection of minors*, as between Parties to both Conventions. Otherwise the present Convention shall not restrict the application of an international instrument in force between the State of origin and the State addressed or other law of the State addressed for the purposes of obtaining the return of a child who has been wrongfully removed or retained or of organizing access rights.

Article 35

This Convention shall apply as between Contracting States only to wrongful removals or retentions occurring after its entry into force in those States.

Where a declaration has been made under Article 39 or 40, the reference in the preceding paragraph to a Contracting State shall

ce habituelle.

Article 32

Au regard d'un Etat connaissant en matière de garde des enfants deux ou plusieurs systèmes de droit applicables à des catégories différentes de personnes, toute référence à la loi de cet Etat vise le système de droit désigné par le droit de celui-ci.

Article 33

Un Etat dans lequel différentes unités territoriales ont leurs propres règles de droit en matière de garde des enfants ne sera pas tenu d'appliquer la Convention lorsqu'un Etat dont le système de droit est unifié ne serait pas tenu de l'appliquer.

Article 34

Dans les matières auxquelles elle s'applique, la Convention prévaut sur la *Convention du 5 octobre 1961 concernant la compétence des autorités et la loi applicable en matière de protection des mineurs*, entre les Etats Parties aux deux Conventions. Par ailleurs, la présente Convention n'empêche pas qu'un autre instrument international liant l'Etat d'origine et l'Etat requis, ni que le droit non conventionnel de l'Etat requis, ne soient invoqués pour obtenir le retour d'un enfant qui a été déplacé ou retenu illicitement ou pour organiser le droit de visite.

Article 35

La Convention ne s'applique entre les Etats contractants qu'aux enlèvements ou aux non-retours illicites qui se sont produits après son entrée en vigueur dans ces Etats.

Si une déclaration a été faite conformément aux articles 39 ou 40, la référence à un Etat contractant faite à l'alinéa précédent signi-

jącym dotyczy jednej lub kilku części jego terytorium, do których konwencja ma zastosowanie.

Artykuł 36

Nic w niniejszej konwencji nie stoi na przeszkodzie, by dwa lub więcej Umawiających się Państw, w celu ograniczenia restrykcji, którym może być poddany powrót dziecka, uzgodniły pomiędzy sobą uchylenie obowiązywania tych jej postanowień, które mogą pociągać za sobą takie restrykcje.

Rozdział VI

Postanowienia końcowe

Artykuł 37

Konwencja jest otwarta do podpisu dla państw, które były członkami Konferencji Haskiej Prawa Międzynarodowego Prywatnego w czasie jej Czternastej Sesji.

Konwencja podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu, a dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia będą złożone w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii.

Artykuł 38

Każde inne państwo będzie mogło przystąpić do konwencji.

Dokument przystąpienia będzie złożony w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii.

Dla każdego przystępującego państwa konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego po złożeniu jego dokumentu przystąpienia.

Przystąpienie będzie skuteczne tylko w stosunkach między państwem przystępującym a tymi Umawiającymi się Państwami, które złożą oświadczenie o wyrażeniu zgody na to przystąpienie. Takie oświadczenie będzie musiało być również złożone przez każde państwo członkowskie, które ratyfikuje, przyjmie lub zatwierdzi konwencję w terminie późniejszym do

be taken to refer to the territorial unit or units in relation to which this Convention applies.

Article 36

Nothing in this Convention shall prevent two or more Contracting States, in order to limit the restrictions to which the return of the child may be subject, from agreeing among themselves to derogate from any provisions of this Convention which may imply such a restriction.

Chapter VI

Final clauses

Article 37

The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Fourteenth Session.

It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 38

Any other State may accede to the Convention.

The instrument of accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

The Convention shall enter into force for a State acceding to it on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of accession.

The accession will have effect only as regards the relations between the acceding State and such Contracting States as will have declared their acceptance of the accession. Such a declaration will also have to be made by any Member State ratifying, accepting or approving the Convention after an accessin. Such declaration shall be deposited at the Ministry of Fo-

fié l'unité ou les unités territoriales auxquelles la Convention s'applique.

Article 36

Rien dans la Convention n'empêche deux ou plusieurs Etats contractants, afin de limiter les restrictions auxquelles le retour de l'enfant peut être soumis, de convenir entre eux de déroger à celles de ses dispositions qui peuvent impliquer de telles restrictions.

Chapitre VI

Clauses finales

Article 37

La Convention est ouverte à la signature des Etats qui étaient Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session.

Elle sera ratifiée, acceptée ou approuvée et les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Article 38

Tout autre Etat pourra adhérer à la Convention.

L'instrument d'adhésion sera déposé auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

La Convention entrera en vigueur, pour l'Etat adhérent, le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt de son instrument d'adhésion.

L'adhésion n'aura d'effet que dans les rapports entre l'Etat adhérent et les Etats contractants qui auront déclaré accepter cette adhésion. Une telle déclaration devra également être faite par tout Etat membre ratifiant, acceptant ou approuvant la Convention ultérieurement à l'adhésion. Cette déclaration sera déposée auprès du Ministère des Affaires Etrangères du

przystąpienia. Takie oświadczenie będzie złożone w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii; to ostatnie przekaże jego poświadczony odpisy w drodze dyplomatycznej każdemu z Umawiających się Państw.

Konwencja wejdzie w życie pomiędzy państwem przystępującym a państwem, które złoży oświadczenie o wyrażeniu zgody na to przystąpienie, pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego po złożeniu oświadczenia o wyrażeniu zgody.

Artykuł 39

Każde Państwo może w chwili podpisania, ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia oświadczyć, że konwencja będzie się rozciągać na całość terytoriów, które reprezentuje w stosunkach międzynarodowych, albo na jedno, albo na kilka z nich. Oświadczenie takie nabierze mocy w chwili wejścia w życie konwencji dla tego państwa.

O takim oświadczeniu, jak również o wszelkich późniejszych rozciągnięciach należy zawiadomić Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii.

Artykuł 40

Umawiające się państwo, w którego skład wchodzi dwie lub więcej części terytorium, w którym obowiązują różne systemy prawne w sprawach regulowanych przez niniejszą konwencję, będzie mogło, w chwili podpisania, ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia oświadczyć, że niniejsza konwencja ma zastosowanie do wszystkich części jego terytorium lub tylko do jednej albo więcej spośród nich, oraz będzie mogło w każdym terminie zmienić to oświadczenie przez złożenie nowego oświadczenia.

O takich oświadczeniach należy zawiadomić Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii i wyraźnie określić w nich te części terytorium, do których konwencja ma zastosowanie.

reign Affairs of the Kingdom of the Netherlands; this Ministry shall forward, through diplomatic channels, a certified copy to each of the Contracting States.

The Convention will enter into force as between the acceding State and the State that has declared its acceptance of the accession on the first day of the third calendar month after the deposit of the declaration of acceptance.

Article 39

Any State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that the Convention shall extend to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such a declaration shall take effect at the time the Convention enters into force for that State.

Such declaration, as well as any subsequent extension, shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 40

If a Contracting State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

Any such declaration shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

Royaume des Pays-Bas; celui-ci en enverra, par la voie diplomatique, une copie certifiée conforme, à chacun des Etats contractants.

La Convention entrera en vigueur entre l'Etat adhérent et l'Etat ayant déclaré accepter cette adhésion le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt de la déclaration d'acceptation.

Article 39

Tout Etat, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, pourra déclarer que la Convention s'étendra à l'ensemble des territoires qu'il représente sur le plan international ou à l'un ou plusieurs d'entre eux. Cette déclaration aura effet au moment où elle entre en vigueur pour cet Etat.

Cette déclaration, ainsi que toute extension ultérieure, seront notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Article 40

Un Etat contractant qui comprend deux ou plusieurs unités territoriales dans lesquelles des systèmes de droit différents s'appliquent aux matières régies par cette Convention pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, déclarer que la présente Convention s'appliquera à toutes ses unités territoriales ou seulement à l'une ou à plusieurs d'entre elles, et pourra à tout moment modifier cette déclaration en faisant une nouvelle déclaration.

Ces déclarations seront notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas et indiqueront expressément les unités territoriales auxquelles la Convention s'applique.

Artykuł 41

Jeżeli Umawiające się Państwo posiada system ustrojowy, w którym władza wykonawcza, sądownicza i ustawodawcza są podzielone między organy centralne i inne organy tego państwa, podpisanie, ratyfikacja, przyjęcie lub zatwierdzenie konwencji albo przystąpienie do niej, a także złożenie jakiegokolwiek oświadczenia na mocy artykułu 40 nie wywrze żadnego skutku w zakresie wewnętrznego podziału władzy, obowiązującego w tym państwie.

Artykuł 42

Każde Umawiające się Państwo będzie mogło, najpóźniej w chwili ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia albo w chwili składania oświadczenia na mocy artykułu 39 lub 40, złożyć jedno lub oba zastrzeżenia przewidziane w artykułach 24 i 26 ustęp 3. Żadne inne zastrzeżenie nie będzie dopuszczalne.

Każde państwo będzie mogło w każdym czasie wycofać złożone zastrzeżenie. O wycofaniu zastrzeżenia należy zawiadomić Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii.

Zastrzeżenie przestanie obowiązywać pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego po zawiadomieniu wymienionym w ustępie poprzedzającym.

Artykuł 43

Konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego po złożeniu trzeciego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, wymienionych w artykułach 37 i 38.

Następnie konwencja wejdzie w życie:

- 1) w stosunku do każdego państwa ratyfikującego, przyjmującego, zatwierdzającego lub przystępującego do niej w terminie późniejszym — pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego po złożeniu przez nie dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia;

Article 41

Where a Contracting State has a system of government under which executive, judicial and legislative powers are distributed between central and other authorities within that State, its signature or ratification, acceptance or approval of, or accession to this Convention, or its making of any declaration in terms of Article 40 shall carry no implication as to the internal distribution of powers within that State.

Article 42

Any State may, not later than the time of ratification, acceptance, approval or accession, or at the time of making a declaration in terms of Article 39 or 40, make one or both of the reservations provided for in Article 24 and Article 26, third paragraph. No other reservations shall be permitted.

Any State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification referred to in the preceding paragraph.

Article 43

The Convention shall enter into force on the first day of the third calendar month after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession referred to in Articles 37 and 38.

Thereafter the Convention shall enter into force —

- 1) for each State ratifying, accepting, approving or acceding to it subsequently, on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

Article 41

Lorsqu'un Etat contractant a un système de gouvernement en vertu duquel les pouvoirs exécutif, judiciaire et législatif sont partagés entre des Autorités centrales et d'autres autorités de cet Etat, la signature, la ratification, l'acceptation ou l'approbation de la Convention, ou l'adhésion à celle-ci, ou une déclaration faite en vertu de l'article 40, n'emportera aucune conséquence quant au partage interne des pouvoirs dans cet Etat.

Article 42

Tout Etat contractant pourra, au plus tard au moment de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, ou au moment d'une déclaration faite en vertu des articles 39 ou 40, faire soit l'une, soit les deux réserves prévues aux articles 24 et 26, alinéa 3. Aucune autre réserve ne sera admise.

Tout Etat pourra, à tout moment, retirer une réserve qu'il aura faite. Ce retrait sera notifié au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

L'effet de la réserve cessera le premier jour du troisième mois du calendrier après la notification mentionnée à l'alinéa précédent.

Article 43

La Convention entrera en vigueur le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt du troisième instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion prévu par les articles 37 et 38.

Ensuite, la Convention entrera en vigueur:

- 1) pour chaque Etat ratifiant, acceptant, approuvant ou adhérant postérieurement le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;

2) w stosunku do terytoriów lub części terytorium, na które niniejsza konwencja została rozciągnięta zgodnie z artykułem 39 lub 40 — pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego po zawiadomieniu określonym w tych artykułach.

Artykuł 44

Konwencja będzie obowiązywała przez pięć lat, poczynając od daty jej wejścia w życie, zgodnie z artykułem 43 ustęp 1, również państwa, które ją ratyfikują, przyjmą, zatwierdzą lub do niej przystąpią w terminie późniejszym.

Konwencja będzie odnawiana w sposób milczący co pięć lat na pięć lat, jeśli nie nastąpi jej wypowiedzenie.

O wypowiedzeniu należy zawiadomić Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii co najmniej sześć miesięcy przed upływem okresu pięcioletniego. Wypowiedzenie będzie mogło ograniczyć się do niektórych terytoriów lub części terytorium, do których konwencja ma zastosowanie.

Wypowiedzenie będzie obowiązywało tylko w odniesieniu do państwa, które o nim zawiadomiło. Konwencja pozostanie w mocy dla innych Umawiających się Państw.

Artykuł 45

Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii zawiadomi Państwa Członkowskie Konferencji, jak również państwa, które do konwencji przystąpiły zgodnie z postanowieniami artykułu 38, o:

- 1) podpisaniach, ratyfikacjach, przyjęciach i zatwierdzeniach, wymienionych w artykule 37;
- 2) przystąpieniach wymienionych w artykule 38;
- 3) dacie, z którą konwencja wejdzie w życie, zgodnie z postanowieniami artykułu 43;
- 4) rozciągnięciach wymienionych w artykule 39;
- 5) oświadczeniach wymienionych w artykułach 38 i 40;

2) for any territory or territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 39 or 40, on the first day of the third calendar month after the notification referred to in that Article.

Article 44

The Convention shall remain in force for five years from the date of its entry into force in accordance with the first paragraph of Article 43 even for States which subsequently have ratified, accepted, approved it or acceded to it.

If there has been no denunciation, it shall be renewed tacitly every five years.

Any denunciation shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands at least six months before the expiry of the five year period. It may be limited to certain of the territories or territorial units to which the Convention applies.

The denunciation shall have effect only as regards the State which has notified it. The Convention shall remain in force for the other Contracting States.

Article 45

The Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands shall notify the States Members of the Conference, and the States which have acceded in accordance with Article 38, of the following —

- 1) the signatures and ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 37;
- 2) the accessions referred to in Article 38;
- 3) the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 43;
- 4) the extensions referred to in Article 39;
- 5) the declarations referred to in Articles 38 and 40;

2) pour les territoires ou les unités territoriales auxquels la Convention a été étendue conformément à l'article 39 ou 40, le premier jour du troisième mois du calendrier après la notification visée dans ces articles.

Article 44

La Convention aura une durée de cinq ans à partir de la date de son entrée en vigueur conformément à l'article 43, alinéa premier, même pour les Etats qui l'auront postérieurement ratifiée, acceptée ou approuvée ou qui y auront adhéré.

La Convention sera renouvelée tacitement de cinq ans en cinq ans, sauf dénonciation.

La dénonciation sera notifiée, au moins six mois avant l'expiration du délai de cinq ans, au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas. Elle pourra se limiter à certains territoires ou unités territoriales auxquels s'applique la Convention.

La dénonciation n'aura d'effet qu'à l'égard de l'Etat qui l'aura notifiée. La Convention restera en vigueur pour les autres Etats contractants.

Article 45

Le Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas notifiera aux Etats Membres de la Conférence, ainsi qu'aux Etats qui auront adhéré conformément aux dispositions de l'article 38:

- 1) les signatures, ratifications, acceptations et approbations visées à l'article 37;
- 2) les adhésions visées à l'article 38;
- 3) la date à laquelle la Convention entrera en vigueur conformément aux dispositions de l'article 43;
- 4) les extensions visées à l'article 39;
- 5) les déclarations mentionnées aux articles 38 et 40;

6) zastrzeżeniach wymienionych w artykułach 24 i 26 ustęp 3 oraz o wycofaniach zastrzeżeń określonych w artykule 42;

6) the reservations referred to in Article 24 and Article 26, third paragraph, and the withdrawals referred to in Article 42;

6) les réserves prévues aux articles 24 et 26, alinéa 3, et le retrait des réserves prévu à l'article 42;

7) wypowiedzeniach określonych w artykule 44.

7) the denunciations referred to in Article 44.

7) les dénonciations visées à l'article 44.

Na dowód czego, niżej podpisani, należycie upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Convention.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés, ont signé la présente Convention.

Sporządzono w Hadze dnia 25 października 1980 r. w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty mają jednakową moc, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwach Rządu Królestwa Holandii i którego poświadczony odpis zostanie przekazany w drodze dyplomatycznej każdemu z państw członkowskich Konferencji Haskiej Międzynarodowego Prawa Prywatnego w czasie jej Czternastej Sesji.

Done at The Hague, on the 25th day of October 1980 in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Fourteenth Session.

Fait à La Haye, le 25 octobre 1980, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement du Royaume des Pays-Bas et dont une copie certifiée conforme sera remise, par la voie diplomatique, à chacun des Etats Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session.

Po zaznajomieniu się z powyższą konwencją, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

— konwencja została uznana za słuszną,

— Rzeczpospolita Polska postanawia przystąpić do tej konwencji, zgłaszając przedstawione w załączeniu zastrzeżenie do artykułu 26 ustęp 3 konwencji,

— z uwzględnieniem załączonego zastrzeżenia konwencja będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 6 lipca 1992 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

L.S.

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*

Zastrzeżenie

„Na mocy artykułu 42 i w związku z artykułem 26 ustęp 3 powyższej konwencji Rzeczpospolita Polska oświadcza, że ponosić ona będzie koszty związane z wykonaniem wniosków konwencyjnych i wynikię z udziału adwokata lub doradcy prawnego albo koszty sądowe tylko w takim zakresie, w jakim koszty te mogą być pokryte przez polski system pomocy sądowej i prawnej”.